

บทที่ 5

บทบาทของรัฐและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

บทบาทของรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ปัญหาเสพติดได้ถูกคามและกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติโดยแพร่กระจายไปถึงระดับหมู่บ้าน ชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคม และแพร่กระจายเข้าไปในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และเยาวชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดมาโดยตลอด แต่การนำนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติเริ่มเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในสมัยของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ที่ได้มีการออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 เรื่อง นโยบายในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยได้กำหนดองค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงจังหวัดและอำเภอ ทั้งนี้ได้กำหนดให้มีการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด”

ต่อมาในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้กำหนดให้นโยบายการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติดเป็น 1 ใน 3 นโยบายสำคัญของรัฐบาล นอกเหนือจากนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนและนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยในส่วนของนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้กำหนดให้มีการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ทั้งนี้ จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กำหนดนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไว้ในข้อ 10.3 ดังนี้

รัฐบาลจะเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้ นโยบายระยะเร่งด่วน โดยหลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษ โดยเด็ดขาด

ต่อมารัฐบาลได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แนวทางในการเอาชนะปัญหาเสพติด ซึ่งได้กำหนดไว้ 9 แนวทาง คือ (เอกสารประกอบการจัดประชุมชี้แจงการบูรณาการแผนปฏิบัติเพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับภาค/จังหวัด 5 - 6 พฤศจิกายน 2544 ณ โรงแรมบีพี สมิหลาบีช รีสอร์ท สงขลา)

1. การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน

กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่จะมีต่อประเทศชาติ และบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไข้ปัญหา โดยตระหนักว่าการที่จะเอาชนะยาเสพติด ได้มิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใด

องค์กรหนึ่ง แต่ทุกองคาพยพในสังคมจะร่วมกันฉีกกำลังเป็นพลังแผ่นดิน เข้าต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันนำการปราบปราม ด้วยการดูแล และสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชนและกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่สถาบันทางสังคมต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว รวมทั้งเสริมสร้างมาตรการป้องกันและความมั่นคงให้แก่หมู่บ้านตามแนวชายแดน

2. การควบคุมตัวยาและสารเคมี

ตรวจสอบ ควบคุม และสกัดกั้น สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ พร้อมทั้งอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติดซึ่งจะออกไปสู่แหล่งผลิตที่สามารถนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด ทั้งภายในและภายนอกประเทศรวมทั้งควบคุมตัวยาหรือสารอื่นที่อาจสามารถนำมาใช้ทดแทนยาเสพติดได้

3. การปราบปราม

พัฒนานุเคราะห์ทั้งทางด้านความรู้ จิตสำนึกและพลังศรัทธา ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยี วิธีการ และการสนับสนุนต่าง ๆ ในการสืบสวนปราบปราม ตลอดจนนำมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่มาใช้ลึกรอน และทำลายเครือข่ายการผลิต นายทุน ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้มีอิทธิพล ผู้สมคบ ผู้ขน ผู้ค้ารายกลางและรายย่อย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเฉียบขาด

4. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ทำลายโครงสร้างของปัญหาเสพติดโดยตัดวงจรของยาเสพติดด้วยการแยกผู้เสพติดออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งโดยระบบสมัครใจและระบบบังคับ ตลอดจนจัดให้มีระบบการติดตาม ช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูเพื่อสามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพและการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของทางราชการ เอกชน และประชาชน เพื่อให้ผู้เสพติดมีโอกาสได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างทั่วถึง

5. การข่าว

จัดและพัฒนางานด้านการข่าว การประสานการข่าว และการปฏิบัติการด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เป็นระบบ สามารถสนับสนุนการปราบปราม โดยเฉพาะการปราบปรามการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ การปราบปรามเครือข่ายผู้ผลิต นายทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้สนับสนุน ผู้ค้ารายสำคัญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

6. การอำนวยการและประสานงาน

พัฒนางานด้านการอำนวยการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งทุกส่วนของสังคมไทย โดยขจัดปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป (โดยหลายกำแพงของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้มีการ

ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด) กำหนดลักษณะพื้นที่ที่จะเข้าดำเนินการ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

7. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

พิจารณาปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการยุติธรรมใน คติยาเสพติด ให้เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด สนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการยุติธรรม และขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม เป็นไปด้วยความเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม ตลอดจนเอื้ออำนวยตามนโยบายการให้ผู้ใช้ยาเสพติด เป็นผู้ช่วยเป็นต้น

8. ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ดำเนินการด้านการต่างประเทศ เพื่อผลักดันและกดดันให้เกิดความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศโดยเฉพาะ และของภูมิภาคและประชาคมโลก โดยรวม โดยเฉพาะการแสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

9. การวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล

จัดและสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย และติดตามประเมินผล แผนงาน โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นวิชาการ เพื่อพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีหลักการ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งได้รับการวิเคราะห์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์และเป็นระบบ

ทั้งนี้ รัฐบาลได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 120/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติด โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ นอกจากนี้มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายสุวรรณ วลัยเสถียร) ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อัยการสูงสุด เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้แทนสถาบันองค์กรเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิ (ที่ประธานกรรมการเห็นสมควร) เป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ต่อมารัฐบาลได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 228/2544 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2544 เรื่อง แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ.2544-2545 เพื่อส่งกรมมอบหมายให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายของรัฐ

บาลไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดนี้ประกอบด้วยแผนงานรองรับ 7 แผนงาน คือ

1. แผนการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน จัดระเบียบและเสริมสร้างความมั่นคงของหมู่บ้านในแนวชายแดน และควบคุมและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รุนแรงพิเศษบริเวณชายแดน ให้กระทรวงกลาโหม(กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ) กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย กรมศุลกากร สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาคความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสงเคราะห์)เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

2. แผนการแก้ไขปัญหาคาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับพื้นที่ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมสถานการณ์ยาเสพติดและลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ให้กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน) และกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงาน ป.ป.ส.เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

3. แผนการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหยุดยั้งคนรุ่นใหม่ไม่ให้เข้าไปติดยาเสพติด สร้างจิตสำนึกและพลังประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งควบคุมพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติดทั้งในพื้นที่แพร่ระบาดรุนแรงปานกลาง และเบาบางไม่ให้เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และกระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ) ทบวงมหาวิทยาลัย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน กรุงเทพมหานคร กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน และองค์กรประชาชน เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

4. แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดอัตราการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาในลักษณะ การค้า การเสพ และการติดยาเสพติดให้เหลือไม่เกินร้อยละ 5 ให้กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานครและกรมการปกครอง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และสำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ) กระทรวงสาธารณสุข กรมประชาสัมพันธ์ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

5. แผนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้การช่วยเหลือดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและผู้ใช้ยาเสพติดให้กลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคม และตัดวงจรปัญหาการคิดและการใช้ยาเสพติดมิให้ขยายตัว ให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และกระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ) กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรมกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน และองค์กรประชาชน เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

6. แผนการปราบปรามยาเสพติด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปราบปรามทำลายโครงสร้างการค้าและอิทธิพลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ชายแดน พื้นที่รุนแรงพิเศษ พื้นที่แพร่ระบาดรุนแรง และพื้นที่แพร่ระบาดปานกลาง ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และสำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงาน ป.ป.ง. สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ) กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต และกรมสรรพากร เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

7. แผนการบริหารจัดการ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการ และเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และให้มีระบบการสนับสนุนที่เพียงพอและเอื้ออำนวยต่อการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติและการดำเนินงานในพื้นที่ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบและสนับสนุน

ทั้งนี้ ได้แต่งตั้ง คณะกรรมการอำนาจการแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด ประกอบด้วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับมอบหมายให้สั่งและปฏิบัติราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เสนาธิการทหารบก และเลขาธิการกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายใน เป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการเพื่อบำเนินการตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะปัญหา ยาเสพติดให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยให้จัดตั้งสำนักงานอำนาจการแผนเพื่อรองรับภารกิจของคณะกรรมการนี้

นอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการ การดำเนินงาน การอำนาจการ การประสานงานและการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในระดับภาค จังหวัด อำเภอ และพื้นที่ปฏิบัติการเกิดเอกภาพ รวมทั้งมีการสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ได้กำหนดให้มีองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

1. ศูนย์อำนวยการประสานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดนระดับภาค มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนและการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยมีแม่ทัพภาคเป็นผู้อำนวยการ ทั้งนี้โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองทัพบก

2. ศูนย์อำนวยการปราบปรามยาเสพติดระดับภาค มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ายาเสพติดระดับภาค การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีลักษณะเชื่อมโยงคาบเกี่ยวกันหลายจังหวัด รวมทั้งการยุติปัญหายาเสพติดในพื้นที่สำคัญ ๆ ให้ได้โดยเร็ว โดยมีผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคเป็นผู้อำนวยการ

3. ศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติดในส่วนกลางและระดับภาค ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งขึ้น เพื่อบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสำหรับดำเนินการต่อกลุ่มผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การอำนวยการด้านข่าวกรองยาเสพติด การกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติการสืบสวนปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งการสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ต่าง ๆ

4. ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศ.ปส.ก.) มีคณะอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกองบัญชาการทหารสูงสุด ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนกองทัพเรือ ผู้แทนกองทัพอากาศ ผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ส. ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนที่ปลัดกรุงเทพมหานครคัดเลือก 1 คน เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักอนามัย เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่อำนวยการ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานในกรุงเทพมหานคร และให้จัดสำนักงานและบุคลากรประจำฝ่ายอำนวยการรองรับการดำเนินงานของคณะอำนวยการให้บังเกิดประสิทธิภาพ

5. ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศ.ปส.จ.) มีคณะอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ปลัดจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้แทนส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย 1 คน แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ผู้แทนหน่วยทหารในพื้นที่ซึ่งกระทรวงกลาโหมมอบหมาย 1 คน ผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. มอบหมาย 1 คน ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดคัดเลือก 1 คน เป็นกรรมการ และหัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ศ.ปส.จ. เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้จัดสำนักงานและบุคลากรประจำฝ่ายอำนวยการรองรับการดำเนินงานของคณะอำนวยการให้บังเกิดประสิทธิภาพ

6. ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเขต (ศ.ปส.ข.) และศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ (ศ.ปส.อ./ศ.ปส.กอ.) ทำหน้าที่ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานและองค์กรประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ โดยมีผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี เป็นหัวหน้าศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ยุทธศาสตร์การต่อสู้เอาชนะปัญหายาเสพติดภาคใต้ (ข้อมูลจากสำนักงาน ป.ป.ส.ภาคใต้)

ข้อบ่งชี้สถานการณ์ปัญหา และการดำเนินงานด้านยาเสพติดในภาพรวม

ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา ภาคใต้ต้องประสบปัญหาความผิดเคืองด้านเศรษฐกิจ สินค้าเกษตรที่เป็นเส้นโลหิตสำคัญคือยางพารามีราคาต่ำมาตลอด สินค้าอาหารทะเลดำรงอยู่บนภาวะเสี่ยงและประสบภัยธรรมชาติร้ายแรง เช่น อุทกภัยหลายครั้ง รวมไปถึงปัญหาความไม่มั่นคง การก่อความไม่สงบตามแนวชายแดนด้านจังหวัดชุมพร ระนอง นราธิวาส สตูล ยะลา สงขลา ซึ่งภาคอื่น ๆ ก็เผชิญปัญหาหลัก ๆ นี้เช่นกัน และวิกฤติหนึ่งที่ตามมาคือการเพิ่มจำนวนของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดประเภทยาบ้า ซึ่งมีสถิติสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเหมือนกันในทุกภาค สำหรับภาคใต้ได้ระบาคลุลามไปในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาอย่างนำวิคต ผู้ค้าก็เกิดขึ้นในกลุ่มคนอาชีพหลากหลายที่ไม่คาดคิดว่าจะหันมาเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง เช่นเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาชีพที่สังคมให้เกียรติเคารพยกย่องต่าง ๆ จนเป็นที่มาของการเกิดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ภาคใต้ได้เป็นผู้จุดประกายประเด็นที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสถานการณ์รุนแรงของปัญหายาเสพติด จนนำไปสู่คณะรัฐบาลออกเป็นระเบียบเพื่อควบคุมความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในพื้นที่ทางหนึ่ง ซึ่งถ้ามองย้อนกลับไปที่เหตุการณ์นี้ก็คงบอกเราได้เป็นอย่างดีว่า สาเหตุของการแพร่ระบาดที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในภาคใต้ที่มาส่วนหนึ่งจากอะไร

ปัจจัยแวดล้อมในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และชายแดนด้านทิศเหนือ ที่มีสถานการณ์การผลิตยาบ้าเพิ่มทวีขึ้นมหาศาล (200 ล้านเม็ด) ก่อให้เกิดการขยายตัวของปัญหายาบ้าลุกลามไปทั่วประเทศ ภาคใต้แม้จะอยู่ปลายสุดก็ได้รับอิทธิพลจากขบวนการนี้ ในส่วนที่ทำให้เกิดผู้ค้ารายใหม่มากขึ้น ผู้เสพเพิ่มจำนวนขึ้นในขณะที่ปัญหาเฮโรอีน กัญชา ยังคงมีอยู่ นักธุรกิจชาวต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ร่วมหุ้นกับคนไทยเปิดกิจการสถานบันเทิงหนาแน่นในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดน ลามไปถึงภูเก็ต สุราษฎร์ธานี กระบี่ มักเป็นแหล่งแพร่กระจายตัวยาเสพติดชนิดใหม่ ๆ เช่น ยาเค ยาอี ไอซ์ โคเคน ฯลฯ ให้แก่กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวต่างถิ่น รวมไปถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เข้าไปเที่ยวเตร่ด้วย ซึ่งมีติการแพร่ระบาดในกลุ่มเป้าหมายนี้ มีแนวโน้มที่จะดีขึ้นตามผลพวงจากนโยบายกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดระเบียบสังคม ผลการจับกุมคดียาเสพติดที่ได้ปริมาณของกลางคือ เฮโรอีน จำนวนมหาศาล ถึง 116 กิโลกรัม และยาบ้า 7,798,000 บาท เม็ด เมื่อเดือนมกราคม 2544 เป็นภาพฉายได้ชัดเจนอย่างหนึ่งถึงแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนเส้นทางทางการส่งออกยาบ้าจากแหล่งผลิตเข้าทางภาคเหนือ เปลี่ยนลงมาทางใต้เพิ่มขึ้น หากพ่อค้า ผู้ผลิตได้รับการกดดันเจ้าหน้าที่ในภาคเหนือมากขึ้น

จากพื้นฐานที่ภาคใต้ที่มีองค์กรประชาชนค้นคว้าต่อสิทธิหน้าที่ ไม่มีปัญหาเรื่องการผลิต ยาบ้า ความห่างไกลจากแหล่งผลิต แหล่งค้า ทำให้สภาพปัญหาอยู่ในขอบเขตที่จะควบคุมได้ง่ายกว่า ภาคอื่น ๆ โดยเน้นการพัฒนาการข่าวตามแนวชายแดน สร้างเอกภาพในหน่วยงานด้านปราบปรามและ ป้องกัน แก้ไขปัญหาเยาวชนทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวังว่าจะสามารถหยุดยั้ง การขยายตัวของปัญหาและลดระดับความรุนแรงลงได้

แนวความคิดรวบยอดในแผนต่อสู้เอาชนะยาเสพติด คือ การเน้นจุดแตกหักของการแพ้ - ชนะ อยู่ที่พื้นที่ หรือหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีสถานการณ์ยาเสพติดระดับรุนแรงและปานกลางทั่วประเทศ โดยมีข้อสมมุติฐานว่า หากสามารถได้รับชัยชนะในพื้นที่เหล่านี้ได้มากเท่าใด ย่อมหมายถึง ผลสำเร็จ ของการแก้ไขปัญหาย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น โดยภาคใต้มีพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายรุนแรง 815 หมู่บ้าน/ชุมชน ที่จะต้องระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น องค์กรประชาชนทั่วไป ดำเนินการตามมาตรการ ต่าง ๆ ทั้งการปราบปรามเพื่อควบคุมผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลหนุนหลัง อันจะส่งผลสถานการณ์ปัญหาลดระดับ ความรุนแรงลงให้จงได้ ขณะเดียวกันก็จะใช้จุดแข็งเรื่ององค์กรประชาชน พลังผู้นำศาสนา ทำลายโครง สร้างเครือข่ายการค้า ด้วยมาตรการทางสังคมควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้จะต้องจำแนกพื้นที่คอนในที่เป็น แหล่งกระจายยาเสพติดออกไปยังจุดต่าง ๆ ให้เกิดการระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายเข้าดำเนินการ บันทอน ทำลายโครงสร้างของพื้นที่เหล่านี้ให้ได้

ประเด็นสำคัญของแนวความคิดเอาชนะปัญหายาเสพติด ก็คือ การมุ่งไปยังพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ยังมีสถานการณ์ปัญหารุนแรงหรือปานกลางในทุกพื้นที่ และเข้าดำเนินการควบคุมปัญหา ให้ได้โดยเร็ว บนพื้นฐานของการใช้สรรพกำลังทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มีเอกภาพ โดยใช้วิทยากร ให้หมดสิ้นไปจากชุมชน ซึ่งภาคใต้เรามีกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่เข้มแข็ง เช่น ผู้นำเยาวชน ผู้นำศาสนา ผู้นำ ตามธรรมชาติ ที่จะรวมเป็นพลังของแผ่นดินต่อสู้กับยาเสพติด ในปีนี้จะรับเอาแนวความคิดการให้อภัย ทางสังคม การใช้แนวทางสันติวิธี และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งค้าและเสพ กล้าที่จะ แสดงตัวออกมา รับสารภาพต่อชุมชน และทำพันธะสัญญาขอเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยเด็ดขาด ซึ่ง ดำเนินการประสบผลสำเร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เข้ามาปฏิบัติควบคู่กับวิทยากรกระบวนการ หลังจากนั้นก็จัดให้มีกิจกรรมตามที่เหมาะสมของชุมชนอย่างต่อเนื่องและทันทั่วถึง จากกิจกรรมในด้าน ยาเสพติด ไปจนถึงกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งแก้ไขปัญหามาแบบยั่งยืน โดยการดำเนินการ ทั้งหมด จะต้องมี การวางแผนและการบริหารจัดการทุกระดับตั้งแต่ระดับภาค จังหวัด และอำเภอ

เป้าหมาย

แผนต่อสู้เอาชนะปัญหายาเสพติด เป็นแผนที่กำหนดเป้าหมายในระดับชาติอย่างชัดเจน ทั้งใน ด้านปริมาณและคุณภาพ การจะบรรลุเป้าหมายระดับชาติ ต้องแยกย่อยเป้าหมายลงมาถึงระดับภาค ระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อให้หน่วยปฏิบัติที่รับผิดชอบได้รับมอบหมายภารกิจให้กระจายออกไป มากที่สุดทั้งนี้ เมื่อแยกออกมาเป็นรายภาค และจังหวัดจะมีเป้าหมายที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการ เฉพาะ ในภาคใต้ปี 2545 ดังนี้

เป้าหมายในระดับภาค

- 1) เป้าหมายที่เป็นบุคคล รวมทั้งสิ้น 19,500 ราย แยกเป็น
 - 1.1) บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้า จำนวน 4,000 ราย ดังนี้
 - 1.1.1) ผู้ถูกจับกุมในข้อฐานความผิดสำคัญที่เป็นเป้าหมายในพื้นที่ทุกอำเภอ จำนวน 1,000 ราย
 - 1.1.2) ผู้เกี่ยวข้องกับการค้า รายย่อยในหมู่บ้าน / ชุมชนที่เป็นเป้าหมายยุติบทบาทการค้า จำนวน 3,000 ราย
 - 1.2) ผู้เสพ จำนวน 15,500 ราย แยกเป็น
 - 1.2.1) ผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลต่าง ๆ 9,500 ราย
 - 1.2.2) ผู้เสพที่แสดงพันธะสัญญาเลิก เสพ 6,000 ราย
- 2) เป้าหมายพื้นที่หมู่บ้าน / ชุมชน รวมทั้งสิ้น 3,150 หมู่บ้าน / ชุมชน
 - 2.1) หมู่บ้านชายแดนภาคใต้ พื้นที่ 6 จังหวัด 47 หมู่บ้าน
 - 2.2) หมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีปัญหาหาระดับรุนแรงและปานกลาง จำนวน 1,744 หมู่บ้าน / ชุมชน
 - 2.3) หมู่บ้าน / ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ พลอชยาเสพติค จำนวน 1,082 หมู่บ้าน / ชุมชน
 - 2.4) หมู่บ้านรุนแรงพิเศษตอนใน 90 หมู่บ้าน / ชุมชน
 - 2.5) หมู่บ้านเข้มแข็งเสริมศักยภาพ 187 หมู่บ้าน / ชุมชน
- 3) เป้าหมายสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 1,000 แห่ง แยกเป็น
 - 3.1) ระดับประถมศึกษาขยายโอกาสจำนวน 505 แห่ง
 - 3.2) ระดับมัธยมศึกษา 453 แห่ง
 - 3.3) ระดับอาชีวศึกษา 42 แห่ง

เป้าหมายระดับจังหวัด

การดำเนินการตามแผนเอาชนะปัญหายาเสพติดในภาคใต้ มีพื้นที่ดำเนินการ 151 อำเภอใน 14 จังหวัด ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายสำหรับทุกจังหวัด ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของแผนในปี 2545 และกำหนดว่ายุทธศาสตร์ภาค ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศโดยเฉพาะในภาคใต้ และระบุลักษณะสำคัญของเป้าหมาย คือ

1.การกำหนดเป้าหมายชัดเจน (Goal oriented)

ข้อมูล → ปัญหา → เป้าหมาย

ซึ่งในแผนนี้ ได้กำหนดเป้าหมายทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ คือ เป้าหมายบุคคล เป้าหมายพื้นที่หมู่บ้าน / ชุมชน และเป้าหมายสถานศึกษา

2.การยึดพื้นที่ ภาคใต้จะมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น โซนพื้นที่ ได้แก่พื้นที่แพร่ระบาดรุนแรงพิเศษตอนในซึ่งพฤติกรรมการค้ายาเสพติดเคลื่อนไหวเกี่ยวข้องกันในหลายอำเภอ จังหวัด เป็นต้น การแบ่ง

เป็นหมู่บ้าน / ชุมชน เป็นพื้นที่รุนแรงและปานกลาง พื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดน พื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

3.เครือข่าย (Networking) ในระดับชาติ จะมีการประสานในมิติต่าง ๆ เช่นประสานความเป็นหน่วยงาน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคองค์กรประชาชน รวมเป็นพลังแผ่นดิน ประสานในมิติของมาตรการ เช่น การปราบปราม การบำบัดรักษา หรือประสานในมิติของชุมชนเข้มแข็ง เป็นต้น

4.การบูรณาการ / องค์กรรวมการแก้ปัญหาเสพติด ต้องมีการดำเนินการอย่างบูรณาการตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ/หมู่บ้านด้วย และต้องมีการดำเนินงานแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจพื้นฐานควบคู่ไปด้วย จึงจะมีพลังที่จะทำให้เกิดการแก้ปัญหาแบบยั่งยืน

5.การแยกสลายวงจรยาเสพติดในพื้นที่ คือ คิงผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และผู้ค้าออกมา และกดดันผู้มีอิทธิพลให้เลิกพฤติกรรมสนับสนุน เอื้ออำนวยต่าง ๆ

6.ปรับปรุงมาตรการแต่ละด้านให้มีประสิทธิผลมากขึ้น เช่น การปราบปราม ต้องทำอย่างครบวงจร ตั้งแต่การข่าว การสืบสวนจับกุม และกระบวนการฟ้องร้องการบำบัดในระบบต่าง ๆ เช่น ระบบสมัครใจ บังคับบำบัด หรือระบบต้องโทษ โดยให้มีรูปแบบหลากหลาย เช่น สถานบำบัด สถานฟื้นฟู ค่า และระดมสรรพกำลังจากทหาร ตำรวจ

7.ชุมชนเข้มแข็ง ต้องรวมพลังสร้างขึ้นเพื่อให้สามารถควบคุมสถานการณ์ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

8.ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจากภายนอกมาผสมผสานเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายา

กลยุทธ์ มาตรการแนวทางการต่อสู้เอาชนะยาเสพติด

แผนต่อสู้เอาชนะยาเสพติด เป็นแผนหลักที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเฉพาะพื้นที่ ที่มีปัญหารุนแรงและปานกลาง ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของแผน จำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ มาตรการ แนวทางที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกว่าการดำเนินงานในพื้นที่เบาบาง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.กลยุทธ์ มาตรการ แนวทาง การสร้างแนวป้องกันยาเสพติดชายแดนภาคใต้

1.1 สถานการณ์เฉพาะและปัจจัยที่สำคัญได้แก่

1) หมู่บ้านชายแดนจะประสบปัญหาการแพร่ระบาดของคือการจำหน่ายรายย่อย และการเสพยาบ้าไม่ได้เป็นจุดพักหรือกระจายของอย่างต่อเนืองให้กับขบวนการค้า แต่อาจจะถูกบุคคลภายนอกเข้ามาใช้พื้นที่ในการซุกซ่อน พักของชั่วคราว แต่จากเหตุการณ์ตั้งแต่ปีที่ผ่านมา (2544) มีการจับกุมเฮโรอีนและยาบ้าจำนวนมากกลางทะเล ทำให้หมู่บ้านชายแดนเหล่านี้เป็นเป้าหมายที่ต้องพึงเล็งและเข้ามาดำเนินการตามกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระนองต่อเนื่องถึงภูเก็ต พังงา กระบี่

2) ในช่วงปี 2543-2544 ปรากฏผลการจับกุมคดียาเสพติดของกลางคือ ยาบ้า กัญชาปริมาณมาก ๆ และเพิ่มขึ้น ในเขตจังหวัดชุมพรต่อประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นการลำเลียงจากทะเลมาขึ้นบก และหรือนำจากทางเหนือของไทยไปลงทะเลด้านอันดามัน เพื่อออกไปประเทศที่สาม

3) การส่งออกด้วยยาเสพติดสำคัญคือ เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า ตามชายแดนมาเลเซีย กระทำได้สะดวกทั้งทางบก (คนเดินข้าม) และทางน้ำ

4) จากยุทธการศรัวิชัยในปี 2543 มีการปราบปรามผู้ค้ารายสำคัญ ซึ่งรวมผู้ค้าในบริเวณหมู่บ้านชายแดนด้วย และมีการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ประชาชนพอใจและแจ้งข่าวสารเข้ามาเพิ่มมากขึ้น

5) องค์กรประชาชน เครือข่ายชุมชนของสำนักงาน ป.ป.ส. ได้เข้าไปดำเนินการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ส่งผลให้เกิดสถานบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพโดยหลักศาสนา 2 แห่ง มีผู้เข้ารับการบำบัดประมาณ 50-100 คน

1.2 เป้าหมาย

1) สร้างแนวป้องกันยาเสพติดชายแดนแบบเบ็ดเสร็จให้ครอบคลุมหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้ง 47 หมู่บ้าน ในพื้นที่ 6 จังหวัด ตามพื้นที่ปฏิบัติการปี 2545

2) สกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติด (ยาบ้า) ตามแนวชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยพุ่งเป้าพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณท่าเรือ อ.เมือง จ.ระนอง การส่งออกเฮโรอีน กัญชา ในพื้นที่ อ.สะเดา จ.สงขลา อ.สุโขทัย-ลก จ.นราธิวาส

3) ชักนำผู้เสพให้เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา 47 หมู่บ้าน 120 คน

1.3 มาตรการ แนวทาง

1) สสำรวจข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่หมู่บ้านชายแดนที่มีเหตุการณ์ลักลอบนำเข้ายาเสพติด กำหนดจำนวน และลำดับความสำคัญ เพื่อปฏิบัติการต่อไป

2) พื้นที่เคลื่อนไหวการค้า ใช้ปฏิบัติการปราบปราม สกัดกั้น การลักลอบนำเข้ายาเสพติด ให้เกิดผลสูงสุด

3) พื้นที่ปานกลาง - เบาบาง ใช้วิทยากรกระบวนการ กอ.รมน.ภาค 4 ดำรวจ ชุมชนสัมพันธ์ ดชค. ดำเนินการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ปฏิบัติการทางจิตวิทยา

4) มีชุดปฏิบัติการจาก กอ.รมน.ภาค 4 ที่ได้รับมอบหมายเข้าไปเพื่อ

-เตรียมการในแต่ละหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อสืบสภาพและให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความไว้วางใจชุดปฏิบัติการ ที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

-จัดประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ชาวบ้านร่วมคิดค้นหาวิกฤตหมู่บ้านด้วยตนเอง หาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และแนะนำให้ชาวบ้านใช้แนวทางสันติวิธี และการให้อภัยทางสังคมในการแก้ไขปัญหาเสพติดและปัญหาอื่นในหมู่บ้าน รวมทั้งดำเนินการให้ผู้ค้า ผู้เสพในหมู่บ้านยอมรับสารภาพต่อประชาคมหมู่บ้าน

- สร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็ง โดยจัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อรวมกลุ่มของชุมชน และมีการแบ่งหน้าที่ ภารกิจของกลุ่มตามที่เหมาะสม และเห็นพ้องต้องกัน เช่นกลุ่มอาชีพ กลุ่มรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ด้วยการจัดตั้งจุดตรวจ ค่ายตรวจของหมู่บ้าน การกำหนดกฎหมู่บ้าน และให้กลุ่มดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาผู้ค้าและผู้เสพในหมู่บ้าน

5) การสร้างแนวป้องกันชายแดน เป็นพื้นที่ที่ต้องใช้กำลังจากหน่วยงานระดับภาคเข้าดำเนินการ ตามคำสั่ง ที่ 225/2544 ดังนั้น การจัดระบบประสานงานระหว่างหน่วยงานในระดับภาคที่ เข้าปฏิบัติการ เช่น กอ.รมน. ภาค 4 กับศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศป.ส.อ.) จึงเป็นสิ่งสำคัญทั้งนี้ ให้มีการประสานแผนปฏิบัติ พื้นที่เป้าหมาย สนับสนุนภารกิจเอื้ออำนวยกัน ประสานการรายงานผลการดำเนินงาน รวมตลอดถึงบทบาทของหน่วยงานระดับอำเภอ ในการรักษาพื้นที่ต่อ ภายหลังภารกิจเสร็จสิ้น

2. กลยุทธ์ มาตรการ แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ด้วยยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน

2.1 สถานการณ์เฉพาะ และปัจจัยที่ดำรงอยู่

1) จากการแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงที่ผ่านมาในภาคใต้ สามารถสร้างหมู่บ้านชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ปลอดยาเสพติดได้ จำนวน 1,082 หมู่บ้าน / ชุมชน คิดเป็น 13% ของหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งนับว่าน้อยที่สุดกว่าทุก ๆ ภาคของประเทศ ทั้งนี้ด้วยหลักเกณฑ์ 3 ไม่นั้น (ไม่มีผู้ค้า ไม่มีผู้เสพไม่มีการผลิต) ภาคใต้มักจะไม่ผ่านด้วยปัญหาการเกี่ยวโยงกระต่อมในท้องถิ่น หากเว้นปัญหานี้ได้ หมู่บ้านปลอดยาเสพติดภาคใต้จะต้องมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า

2) หมู่บ้านที่มีปัญหายาเสพติดระดับรุนแรงและปานกลาง ส่วนใหญ่จะมีผู้ค้าและผู้เสพในแต่ละหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก หมู่บ้านเหล่านี้ จำนวนไม่น้อยที่มีผู้ค้ารายกลางที่สามารถกระจายยาเสพติดให้แก่ผู้ค้ารายย่อยหรือผู้เสพ ไปยังหมู่บ้านข้างเคียง โดยมีอิทธิพลหนุนหลัง เป็นผลให้หมู่บ้านนั้น ๆ มีปัญหายาเสพติดรุนแรงตามไปด้วย และแนวโน้มเช่นนี้ มีแต่จะขยายตัวไปมากขึ้น หากไม่มีกลยุทธ์ที่จะยุติหรือควบคุมปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านการค้า

3) ในปี 2544 พื้นที่ภาคใต้ ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านที่มีปัญหารุนแรง/ปานกลาง ด้วยกลยุทธ์เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ประมาณ 120 หมู่บ้าน / ชุมชน และจากการติดตามผลสรุปบทเรียนภายในหมู่บ้านพบว่า บางแห่งก็ยังไม่สามารถทำให้ยั่งยืนได้ ปัญหาเริ่มหวนกลับมาอีกสาเหตุสำคัญคือ ปัญหาขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ให้รับช่วงภารกิจทำให้ขาดความต่อเนื่อง ขาดการปราบปรามผู้ค้าที่มีอิทธิพลอื่น ๆ สนับสนุน ขาดการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดหรือพัฒนาทางเลือกด้านอาชีพ ทำให้สรุปได้ว่าหากไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบวงจร ทุกมาตรการจะเป็นการยากที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านนั้น ๆ ได้

2.2 เป้าหมาย

1) ลดปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน / ชุมชนเป้าหมาย ในพื้นที่ 151 อำเภอ 14 จังหวัด ที่มีปัญหาระดับรุนแรงจำนวน 1,744 หมู่บ้าน / ชุมชน และปานกลาง 1,082 หมู่บ้าน / ชุมชน

2) ผู้ค้าและผู้เสพในหมู่บ้าน / ชุมชนเป้าหมายแสดงพันธสัญญาวางจะเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประมาณ 6,000 ราย

2.3 มาตรการ แนวทาง

1) การเอาชนะยาเสพติดในพื้นที่เป้าหมาย ก็คือ การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การทำให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่เป็นผู้ค้า ผู้เสพ ขอมเลิกพฤติกรรมดังกล่าว รวมทั้ง การพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ-สังคมในพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้พื้นที่เหล่านี้รอดพ้นจากปัญหาเสพติดอย่างถาวร ซึ่งเน้นบทบาทของชุดวิทยากรกระบวนการเข้าไปกระตุ้นชุมชน การจัดตั้งชุมชนเข้มแข็งการบำบัดรักษาผู้เสพ การเสริมความมั่นคงของหมู่บ้าน การสร้างความร่วมมือเป็นเครือข่ายชุมชน เป็นต้น

2) สร้างตัวแบบที่เป็นผลสำเร็จของหมู่บ้าน/ชุมชน ในแต่ละจังหวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง เพื่อเป็นเวทีขยายรูปแบบการแก้ไขปัญหาโดยชุมชนให้กับหมู่บ้านอื่น ๆ เกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างยุทธศาสตร์พลังชุมชนที่แท้จริง

3) การเอาชนะปัญหาเสพติดในระดับพื้นที่ ทุกหน่วยงานต้องดำเนินการต่อหมู่บ้านเป้าหมาย ตามแผนที่กำหนดร่วมกันที่ละหมู่บ้าน ดังเช่นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ได้ใช้กลวิธีของศาสนา มาเป็นแก่นในการทำงานหมู่บ้านตัวอย่าง ขยายสืบคลานออกไปเรื่อย ๆ ตามลำดับความพร้อมยังหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านของตน ให้ดำเนินการขยายผลนี้อย่างกว้างขวางทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจากชุมชนในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวของชุมชนอื่น ซึ่งจะทำการขยายงานไปยังหมู่บ้านต่อไป กระทำได้ง่ายขึ้น เมื่อมีพลังเข้มแข็งมากพอ ก็จะเกิดกระแสที่ผู้คนหลายสาขาอาชีพในท้องถิ่นนั้น ๆ พร้อมใจกันเข้าร่วมขบวนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างกว้างขวางพร้อมกันนี้ แต่ละอำเภอควรตั้งเป้าหมายที่จะขยายงานในรูปแบบนี้ให้เป็นผลทั่วทั้งอำเภอจนสามารถประกาศเป็นพื้นที่ควบคุมหรือเอาชนะปัญหาเสพติดได้ ดังนั้นจึงควรมีการเคลื่อนไหวระดับกว้างอย่างเป็นทางการเพื่อประกาศเป็นพื้นที่เอาชนะปัญหาเสพติดด้วยพลังแผ่นดินที่แท้จริง และจากอำเภอหนึ่งให้ขยายไปหลาย ๆ อำเภอ กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งจังหวัดและภาค ในระยะต่อไป

4) สร้างความยั่งยืนให้กับหมู่บ้าน / ชุมชน เถลิงพระเกียรติปลอดยาเสพติด โดยจัดให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติด อาจจะผ่านทางคณะกรรมการหมู่บ้านหรือจัดตั้งแกนนำชุมชนจำนวนหนึ่งทำหน้าที่เฝ้าระวัง หากมีปรากฏการณ์ด้านยาเสพติดเกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ประสานมายังทางอำเภอ เพื่อดำเนินการทันที การตั้งกฎหมู่บ้าน โดยผ่านทางประชาคมหมู่บ้านก็เป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่ง

นอกจากนี้เมื่อมีการจับกุมคดียาเสพติดในหมู่บ้าน / ชุมชน ดังกล่าว ให้ตำรวจรายงานมายังศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอทันที เพื่อแจ้งไปยังคณะกรรมการหมู่บ้าน และดำเนินการตามมาตรการที่ได้กำหนดในเรื่อง รวมทั้งให้ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อทบทวนและสร้างความตื่นตัวของชุมชนขึ้นมาใหม่

5) วางแผนให้มีการรณรงค์ในวงกว้าง โดยใช้สื่อมวลชน สื่อพื้นบ้าน เช่น นักจัดรายการวิทยุ ท้องถิ่น ศิลปินลูกเสือ หนังสือนิตยสาร มโนราห์ กลุ่มแกนนำสร้างสรรค์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแสดงพลังของชุมชน และสะท้อนความตั้งใจที่จะต่อสู้เอาชนะปัญหาเสพติดผ่านทางสื่อมวลชนของจังหวัด ภาค และประเทศ

3. กลยุทธ์ มาตรการ แนวทางการปราบปรามการค้ายาเสพติด

3.1 สถานการณ์เฉพาะและปัจจัยที่ดำรงอยู่

1)ภาคใต้ เป็นพื้นที่ตั้งรับของตัวยาเสพติดไม่ต่ำกว่า 10 ชนิด โดยมีกลุ่มผู้บริโภคนเฉพาะในแต่ละตัวยา เช่น ยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่นนักเรียนนักศึกษา เฮโรอีนในกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้าง ยาแก้ไอในกลุ่มวัยรุ่น ยาไอเสฟในกลุ่มนักท่องเที่ยวตามสถานบันเทิง เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงอยู่ที่กลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน จึงเป็นเรื่องน่าวิตก เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง

2)ในระยะ 2 – 3 ปีมานี้ การดำเนินงานตามระเบียบเรื่องการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็ดี ยุทธการศรวิชัยก็ดี เป็นการปราบและปราบปรามผู้ค้า ผู้สนับสนุน ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดที่ดำเนินการแล้วส่งผลดีต่อสถานการณ์ปัญหาการค้ารายย่อย มีผู้ค้า ผู้เสพรายย่อยถูกลงโทษไม่ต่ำกว่า 300 ราย ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ 7 จังหวัดตอนบนมากที่สุด

3)ผู้ค้ารายสำคัญหรือรายใหญ่ ยังไม่ถูกปราบปรามในหลายพื้นที่ และหลายกลุ่ม บางรายก็พัวพันกับกลุ่มอาชญากรข้ามชาติ หรือมีอิทธิพลจากเจ้าหน้าที่รัฐโยงใยกับอำนาจเงิน และผลประโยชน์ในธุรกิจกฎหมายบังหน้า จึงทำให้การกระจายตัวยาลงสู่พื้นที่ ยังมีศักยภาพอีกนานหลายปี หากฝ่ายบ้านเมืองยังไม่เข้าไปลดถอนรากถอนโคน

4)การเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้ค้ารายใหม่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากคนในครอบครัวขยายไปสู่เครือญาติ หรือในบางกลุ่มบางอาชีพที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเยาวชน วัยรุ่น หากไม่มีมาตรการปราบปรามเด็ดขาด ก็จะส่งผลให้ปัญหาแพร่ระบาดรุนแรงขึ้น

3.2 เป้าหมาย

1)ดำเนินการจับกุม ปราบปราม ทำลายหรือยุติบทบาทการค้าของบุคคลที่มีพฤติกรรมค้าระดับต่าง ๆ ในทุกอำเภอ จำนวน 4,000 ราย

2)ลดปัญหากลุ่มการค้ายาเสพติดในพื้นที่ ยังคงปรากฏสถานการณ์การค้าสำคัญ จำนวน 25 อำเภอ ดำเนินการด้านการยึดทรัพย์สินนักค้ายาเสพติด จำนวน 150 ราย

3.3 มาตรการ แนวทางการปราบปรามการค้ายาเสพติด

1)วิเคราะห์ กำหนดกลุ่มการค้ายาเสพติดในทุกพื้นที่ อำเภอ และจังหวัด เพื่อหาความสัมพันธ์ของกลุ่มค้ายาเสพติด และคัดเลือกบุคคลที่มีพฤติกรรมสำคัญในแต่ละพื้นที่ให้เป็นเป้าหมายการปราบปรามในปี 2544 ตามจำนวนที่กำหนดในแต่ละพื้นที่

2)จัดชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดระดับต่าง ๆ ในทุกอำเภอทั้ง 14 จังหวัด จำนวน 276 ชุดปฏิบัติการ ประกอบด้วย

-ชุดปฏิบัติการระดับภาค (ตร.ภาค 8 ตร.ภาค 9 บก.ตชด.ภาค 4) จำนวน 19 ชุด มีหน้าที่สอบสวนปราบปรามเป้าหมายพิเศษ สนับสนุนการสืบสวนปราบปรามกับชุดฯ จังหวัด หรือ อำเภอและปฏิบัติงานตามแผนยุทธการเฉพาะ

-ชุดปฏิบัติการระดับจังหวัดจำนวน 50 ชุด มีหน้าที่สืบสวนปราบปรามนักค้าเป้าหมายระดับจังหวัด สนับสนุนชุดฯ อำเภอและปฏิบัติตามแผนยุทธการเฉพาะ

-ชุดปฏิบัติการระดับอำเภอจำนวน 207 ชุด มีหน้าที่สืบสวนปราบปรามเป้าหมายที่กำหนดในพื้นที่อำเภอ สนับสนุนการดำเนินงานด้านปราบปรามของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมายและตามที่ชุมชนร้องขอ

-ชุดตรวจสอบทรัพย์สิน มีหน้าที่ยึดหรือยึดทรัพย์สินคลีที่เข้าหลักเกณฑ์และให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ ชุดปฏิบัติการจะได้รับมอบเป้าหมายดำเนินการตามความเหมาะสมของชุด โดยมุ่งเน้นผู้ค้าตั้งแต่ในระดับพื้นที่ ผู้ค้าส่ง และรายสำคัญ

3) จัดระบบการปราบปรามทั่วทั้งภาคเพื่อสามารถกดดันกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดให้ยุติบทบาทในการค้าลงให้มากที่สุด วิธีสำคัญ ได้แก่ การจับกุมปราบปราม การตรวจค้นต่อเนื่อง การใช้ปฏิบัติการจิตวิทยา เพื่อกดดันให้เลิกเกี่ยวข้องกับและรายงานตัวต่อทางราชการ โดยมีแนวทางดังนี้

หากเป็นกลุ่มเป้าหมายและเชื่อมโยงหลายพื้นที่ ทั้งในด้านการข่าวและการปฏิบัติการให้จัดตั้งกลุ่มพันธมิตรปราบปราม ระหว่างชุดๆ ที่เชื่อมโยงกัน โดยแต่ละชุดต่างปฏิบัติงานสืบสวนปราบปรามในพื้นที่ของตนเป็นหลัก แต่มีระบบประสานการข่าว และการปฏิบัติการหากเป็นพื้นที่ที่ยังมีความรุนแรง ทั้งผู้ค้าและผู้มีอิทธิพล ผลประโยชน์ให้เกิดแผนยุทธการปราบปรามเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นการประกอบกำลังจากหน่วยทั้งภายในและภายนอกในพื้นที่ มาปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายเดียวกัน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลาย ทั้งการตรวจค้นปิดล้อมพื้นที่ ตั้งจุดสกัดเส้นทาง การสืบสวนจับกุมเฉพาะราย การปฏิบัติการจิตวิทยา การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการดำเนินการปราบปรามต่าง ๆ ฯลฯ

สำหรับผู้ที่ถูกจับกุมที่มีเงื่อนไขการตรวจสอบทรัพย์สินให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินตามเป้าหมาย โดยเสริมบทบาทให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยในภาค

4) ริเริ่มโครงการ ทำความดีเพื่อแผ่นดิน ซึ่งเป็นโครงการที่นำผู้ค้ายาเสพติดที่รายงานตัวต่อทางราชการและประชาชนหมู่บ้านมาอบรมฟื้นฟูจิตใจเช่นเดียวกับโครงการการุณยเทพสมัยก่อน เพื่อให้กลับตัว กลับใจเป็นคนดี ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตลอดไปโดยจะขอรับความร่วมมือ แนะนำจากกองทัพภาคที่ 2

5) จัดให้มีศูนย์อำนวยการปราบปรามร่วม ระหว่างหน่วยปราบทุกหน่วย ระดับภาค เพื่อเป็นศูนย์ประสานงาน สั่งการ ควบคุมแผนยุทธการ การสนับสนุนกำลังปฏิบัติการการติดตามแผนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จัดวางระบบข่าวลับในพื้นที่สำคัญในภาคได้ โดยให้มีศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวประจำภาคขึ้น ประกอบด้วย ชุดปฏิบัติการข่าวของหน่วยที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่ง และวางแผนรวบรวมข่าวสารในพื้นที่ ที่มีปัญหายาเสพติดในระดับรุนแรง เพื่อพิสูจน์ทราบ ตรวจสอบข่าวสารให้ชัดเจนเกี่ยวกับตัวบุคคล พฤติการณ์ ความเชื่อมโยง ก่อนที่นำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติให้กับผู้บังคับบัญชาของแต่ละหน่วย

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำหรับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่มี ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลายฉบับที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ นำเสนอเฉพาะส่วนที่สำคัญ ๆ 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่
 - 1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ฉบับที่ 3(แก้ไข)พ.ศ.2543
 - 1.2 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
2. กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมยาเสพติด วัตถุประสงค์ต่อจิตประสาท สารระเหย และเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด ได้แก่
 - 2.1 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
 - 2.2 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) 2535
 - 2.3 พระราชกำหนดป้องกันการให้สารระเหย พ.ศ.2533
 - 2.4 พระราชบัญญัติควบคุมโคกภัณฑ์ พ.ศ.2495
3. กฎหมายว่าด้วยมาตรการเฉพาะด้าน
 - 3.1 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2534
 - 3.2 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
4. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2527
 - 4.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจับ ยึด และตรวจพิสูจน์ยาเสพติด พ.ศ. 2537
 - 4.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน เงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2527
 - 4.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542

รายละเอียดของพระราชบัญญัติและระเบียบต่างๆ มีดังนี้

พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3)พ.ศ.2543

กฎหมายฉบับนี้ กล่าวถึง ความหมายของยาเสพติด กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ความหมายของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 3) และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศและให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีหน้าที่เป็นหน่วยกลาง ในการประสานการดำเนินงานให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและปฏิบัติงานธุรการอื่น(มาตรา8มาตรา9)

มาตรา 8 และมาตรา 9 กล่าวถึงวิธีดำเนินการประชุมของ ป.ป.ส.

มาตรา 12 และ มาตรา 13 กล่าวถึง องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดรวมทั้งอำนาจและหน้าที่ดังนี้

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย ประธานกรรมการ คือ นายกรัฐมนตรี กรรมการโดยตำแหน่งคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมศุลกากร อัยการสูงสุด กรรมการซึ่งคณะกรรมการรัฐมนตรีแต่งตั้งอีก ไม่เกินหกคน (วาระคราวละ 2 ปี) และมีกรรมการและเลขานุการคือ เลขาธิการ ป.ป.ส. (มาตรา 5)

สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 13) มีดังนี้

1) กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดควบคุมการตีบสวน สอบสวนและฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายกับยาเสพติด

2) วางโครงการและดำเนินการตลอดจนคำสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

3) ควบคุม เร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเสนอความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ งานหรือแผนงานหรือโครงการของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

4) ประสานงานและกำกับการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

5) พิจารณานุมัติแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.

6) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการและกำหนดให้สถานที่ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจใด ๆ เป็นสถานประกอบการสั่งปิดชั่วคราวหรือพักใช้ใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการที่ตรวจพบว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

7) เปรียบเทียบปรับเจ้าของหรือผู้ดำเนินกิจการสถานประกอบการที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้

มาตรา 14 กล่าวถึงอำนาจของเจ้าพนักงานในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดดังรายละเอียด

1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลากลางวัน ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติด ที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่ถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถาน หรือสถานที่นั้น ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหากไม่ดำเนินการในทันที ยาเสพติดนั้นจะถูก

โยกย้ายหรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนีก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

2) ค้นเคหสถาน สถานที่อยู่หรือบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า มียาเสพติดซุกซ่อนอยู่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซิดหรืออาชญาเสพติด หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหรือที่ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

3) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่การกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดและมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกิน 3 วัน (มาตรา 15) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชีเอกสาร

4) ตรวจสอบประกอบการว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการหรือไม่ตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในร่างกายบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าติดสารเสพติด หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบดังกล่าว

มาตรา 15 16 และ 17 กล่าวถึงบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่เกี่ยวข้อง

สำหรับพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3 พ.ศ.2543) ได้เพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 โดยเพิ่มข้อความตามมาตรา 3 4 5 6 7 8 14 15 16 และ 17 โดย

มาตรา 3 เพิ่มเติม (8) และ (9) ให้คณะกรรมการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการและกำหนดให้สถานที่ซึ่งใช้ประกอบในการประกอบธุรกิจใด เป็นสถานประกอบการที่อยู่ได้บังคับของมาตรการดังกล่าว

สำหรับประเภทสถานประกอบการตามมาตรานี้ได้แก่

สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง (ปั้มน้ำมัน) ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความควบคุม ดูแล หรืออาศัยสิทธิของเจ้าของหรือผู้ดำเนินการ

สถานีบริการที่บรรจุก๊าซให้แก่ยานพาหนะ (ปั้มน้ำมัน)

สถานบริการได้แก่ สถานเดินรำ รำวง ร่องเง็งประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงพาดเนอร์บริการ

สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องคิมอย่างอื่นจำหน่าย และ บริการโดยมีหญิงบำเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อน หลับนอน หรือบริการนวดให้แก่ลูกค้า

สถานอาบน้ำ นวดหรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า

สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชาหรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายโดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง

ที่หักอาศัยในเชิงพาณิชย์ที่ให้ผู้อื่นเช่าอัน ได้แก่ หอพัก อาคารชุด เกสเฮ้าส์
สถานที่ที่ได้จัดไว้ให้มีการเล่นบิลเลียด สนุกเกอร์ซึ่งเก็บค่าบริการจากผู้เล่น
โรงงาน เช่น โรงเลื่อย เรือประมง อุโมงค์บำรุงรถ โรงสี เป็นต้น

มาตรา 4 ให้เพิ่มข้อความตามมาตรา 13 ทวิ และมาตรา 13ตรี แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 โดยเพิ่มข้อความกำหนดโทษการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

มาตรา 5 เพิ่มมาตรา 14 ทวิ ให้อำนาจกรรมการและเจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจหรือทดสอบบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเสพยาเสพติดในเคหะสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะ วิธีการตรวจสอบให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

แม้ว่า กฎหมายหลักที่ใช้บังคับหลักที่ใช้บังคับอยู่ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และพระ ราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ได้บัญญัติโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตไว้ก็ตามการปราบปรามยาเสพติดก็ยังไม่มียุทธประสิทธิผลเท่าที่ควร เพราะนักค้ายาเสพติดได้พัฒนาขีดความสามารถเป็น “องค์กรอาชญากรรม” (Organized Crime) และขยายตัวออกไปสู่ระดับประเทศในรูปของ “อาชญากรรมสากล” (Universal Crime) มีการดำเนินการอย่างลับซับซ้อน ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐาน ให้เพียงพอแก่การพิจารณา สั่งโทษของศาลได้ แม้ในบางครั้งอาจจะจับกุมและศาลลงโทษ แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจาก “เงิน” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ในวงจรการค้ายาเสพติด ยังไม่ได้ถูกกำจัดด้วย สำนักงาน ป.ป.ส. ได้มีส่วนผลักดันให้มีการตรากฎหมาย “พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 “ ขึ้นมาใช้บังคับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการมุ่งเอาผิดต่อผู้ค้ายาเสพติด หรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการลักลอบค้ายาเสพติดเพื่อขจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยกฎหมายดังกล่าวประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2534 ซึ่ง มีมาตรการสำคัญ 3 ประการ คือ

มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานสมคบ โดยกำหนดให้การกระทำที่เป็นการสมคบ หรือตกลงกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นการเพิ่มฐานความผิดทางอาญา เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการจับกุมนายทุน หรือตัวการสำคัญมาลงโทษ ได้มากขึ้น และเนื่องจากความผิดในข้อหานี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ดำเนินการกับตัวการใหญ่หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลัง และเพื่อป้องกันการนำมาตรการพิเศษ นี้ไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมายจึงกำหนดให้ดำเนินการตามมาตรานี้ ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน

มาตรการริบทรัพย์สิน แต่เดิมการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญาเสพติด เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา โดยศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ใช้หรือมีไว้ในการใช้ยาเสพติดและทรัพย์สิน ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ไม่สามารถริบทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอยู่จำนวนมาก เช่น บ้าน ที่ดิน เงินฝาก ยานพาหนะ เครื่องประดับ ตลอดจนทรัพย์สินมีค่าและสิทธิเรียกร้องอื่น ๆ ที่แปรสภาพมาจากรายได้จากการค้ายาเสพติด ปัญหาเหล่านี้ได้ถูกแก้ไขโดยกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติใน พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ทรัพย์สินดังกล่าวหมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้รับมาหรือแปรสภาพมาจากรายได้จากการค้ายาเสพติด กล่าวโดยสรุป คือ เมื่อใดก็ตามที่ผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมดำเนินคดี บรรดาทรัพย์สินที่บุคคลเหล่านั้นมีอยู่หรือได้มาจากการค้ายาเสพติด ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพเดิม เช่น เงินสด หรือเปลี่ยนสภาพ เป็นทรัพย์สิน อื่น เช่นเงินฝาก บ้าน ที่ดิน ยานพาหนะ เครื่องประดับ อัญมณี หรืออยู่ในความครอบครองหรือถูกโอนไปเป็นของผู้อื่น เช่น บุตร ภรรยา ญาติพี่น้อง หรือบุคคลภายนอก เป็นต้น จะถูกคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หรือเลขาธิการ ป.ป.ส. สั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อป้องกันการชักย้ายถ่ายเท จากนั้นหากผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า คนได้ทรัพย์สินเหล่านี้มาจากการประกอบอาชีพ โดยสุจริตหรือซื้อมาโดยถูกต้อง คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็จะขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลไต่สวนและมีคำสั่งริบทรัพย์สินเหล่านั้น ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งกองทุนจะได้ นำทรัพย์สินเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ผู้กระทำความผิดในรูปของขบวนการมีเครือข่าย มีการสมคบและวางแผนกันในการกระทำความผิด เมื่อได้ทรัพย์สินมาจากการค้ายาเสพติด ก็จะนำไปขายเครือข่ายอาชญากรรม และแสวงประโยชน์ในเศรษฐกิจส่วนตัว ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่สุจริตอื่น ๆ ตามกฎหมายฉบับนี้ จึงกำหนดให้มีความผิดฐานสมคบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมและดำเนินคดีกับผู้เป็นตัวการการค้ายาเสพติดซึ่งอยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดได้ นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดให้มีมาตรการการริบทรัพย์สิน ซึ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยไม่ว่าทรัพย์สินนี้ จะได้เปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งก็ตาม เพื่อเป็นการตัดแรงจูงใจและมีให้ผู้ค้ายาเสพติดได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว

มาตรการขยายเขตอำนาจศาล ตามปกติ ศาลไทยมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในประเทศไทย เท่านั้น แต่กฎหมายนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า แม้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนอกประเทศไทย ศาลไทยก็สามารถลงโทษได้หากเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ (1) ผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหายหรือ (2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำความผิดโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ (3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่กระทำ

เกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ด้วยเหตุที่ปัจจุบันมียาเสพติดหลายประเภท ได้แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย มีทั้งประเภทที่ผลิตไว้เองในประเทศ และที่ลักลอบเข้ามาตามชายแดน จึงจำเป็นที่จะต้องมิกฎหมายกำหนดประเภทของยาเสพติดให้ครอบคลุม เพื่อให้อำนาจแก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายฉบับนี้ได้ควบคุมการใช้ยาเสพติดให้โทษ โดยกำหนดความผิดและโทษสำหรับยาเสพติดให้โทษประเภทต่าง ๆ และให้คำจำกัดความของยาเสพติดให้โทษ

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน คม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ใจลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลาและสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง นอกจากนั้นยังหมายรวมถึง พืชหรือส่วนของพืชหรือสารเคมีที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ

ยาเสพติดให้โทษ แบ่งเป็น 5 ประเภทโดยมีรายชื่อตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขคือ

ประเภท 1 เป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง ไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน (HEROIN), แอมเฟตามีน (AMPHETAMINE), เมทแอมเฟตามีน (METHAMPHETAMINE), แอลเอสดี (ECSTASY), หรือ MDMA เป็นต้น

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น ฝิ่น (OPIUM), มอร์ฟีน (MORPHINE), โคคาอินหรือโคเคน (COSOME), เมทาโดน (METHADONE) เป็นต้น

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอที่มีฝิ่น หรือโคเคอินเป็นส่วนผสม ได้แก่ COSOME, ILVICO SYRUP, ยาแก้ไอโคคิล (CODYL COUGH LINCTUS)

ประเภท 4 เป็นสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ ประเภท 2 ได้แก่ อาเซติกแอนไฮไดรด์ (ACETICANHYDRIDE), ไลเซอร์จิก อาซิด (LYSERGIC ACID)

ประเภท 5 เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้ามาอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 ได้แก่ กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น (ซึ่งหมายความรวมถึงพันธุ์ฝิ่น เมล็ดฝิ่น ก้านฝิ่น) และพืชเห็ดขี้ควาย

สำหรับความผิดและบทลงโทษเกี่ยวกับยาเสพติดมีดังนี้

ฐานความผิด	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2
ผลิต นำเข้า ส่งออกขาย	- จำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับหนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท (ม.89) รวมถึงกรณีครอบครอง หรือใช้ประโยชน์เกิน 0.5 กรัม)	
ครอบครองหรือใช้ประโยชน์	- ปริมาณ ไม่เกิน 0.5 กรัม จำคุกหนึ่งถึงห้าปี และปรับสองหมื่นถึงหนึ่งแสนบาท (ม.106)	
เสพ	- จำคุกหนึ่งปีถึงห้าปี และปรับสองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท (ม.106 ครี)	

ฐานความผิด	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 3	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 4
ส่งออก	- จำคุก ไม่เกินห้าปี และปรับ ไม่เกินหนึ่งแสนบาท (ม.90)	

ฐานความผิด	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 3	วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 4
ผลิตนำเข้า	วัตถุออกฤทธิ์ปลอม จำคุกห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับหนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท (ม. 98) วัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน หรือที่ถูกสังเิกถอน จำคุกหนึ่งปีถึงสิบปี และปรับสองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท (ม.99) วัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องขึ้นทะเบียนแต่มิได้ขึ้นทะเบียน จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.101)			
นำเข้า ขาย	- วัตถุออกฤทธิ์เสื่อมคุณภาพ จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากกระทำโดยไม่รู้ ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท (ม.100)			
ขาย	วัตถุออกฤทธิ์ปลอม จำคุกหนึ่งปีถึงสิบปี และปรับสองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หากกระทำโดยไม่รู้ ปรับ ไม่เกินห้าหมื่นบาท (ม.98) วัตถุออกฤทธิ์มาตรฐาน หรือที่ถูกสังเิกถอน จำคุกหกเดือนถึงห้าปี และปรับหนึ่งหมื่นบาท ถึงหนึ่งแสนบาท หากกระทำโดยไม่รู้ ปรับ ไม่เกินห้าหมื่นบาท (ม.99) ที่ต้องขึ้นทะเบียน แต่มิได้ขึ้นทะเบียน จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ(ม.101)			
นำผ่าน	- จำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท (ม.90)			

<p>ขยงส่งเสริม หลอกหลวงหรือ ขู่เข็ญ ให้ผู้อื่น เสพ</p>	<p>- จำคุกสองปีถึงสิบปี และปรับสี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาทหากก ระทำต่อหญิงหรือผู้ขังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจ ให้ผู้อื่นกระทำ ความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรืออื่นๆ ในการทำ ความผิดทางอาญาหรือสามที่ ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับหกหมื่น บาทคงห้าแสนบาท (ม.106 จัตวา)</p>
--	---

พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535)

มีสาระสำคัญ ในบางมาตรา ดังนี้

กฎหมายฉบับนี้ให้ความหมายว่าคำว่า “วัตถุออกฤทธิ์” ว่าหมายถึง วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต
ประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุ
สังเคราะห์ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 4) โดย
จัดแบ่งประเภท “วัตถุออกฤทธิ์” เป็น 4 ประเภท (มาตรา 6) แต่ละประเภทมีการควบคุมที่ลคลั่นกันตาม
ระดับความรุนแรง และความจำเป็นทางการแพทย์

มาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “ คณะกรรมการวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ
ประสาท ” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการแพทย์หรือผู้
แทน อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือผู้แทน อธิบดีกรมอนามัยหรือผู้แทนคณะกรรมการกฤษฎีกา
หรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการกอง
สุขภาพจิต กรมการแพทย์ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินเจ็ดคนเป็นกรรมการ ให้
เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะ
กรรมการอาหารและยา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 11 ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ให้ความเห็น คำแนะนำ หรือความเห็นชอบในเรื่องต่อไปนี้
การผลิต ขยาย นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์หรือการขึ้นทะเบียนวัตถุ
ตำรับ

การพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต การเพิกถอนทะเบียนวัตถุตำรับหรือการเพิกถอน
วัตถุตำรับยกเว้น

การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิต ขยาย นำเข้า ส่งออก นำผ่าน มีไว้ใน
ครอบครอง หรือการนำมาเป็นตัวอย่าง ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ หรือวัตถุตำรับยกเว้นและการตรวจสอบสถานที่
ผลิต สถานที่ขาย สถานที่เก็บ และสถานที่ประกอบธุรกิจอื่นซึ่งวัตถุดังกล่าว

การออกกฎกระทรวงหรือประกาศที่ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อปฏิบัติตามพระราช
บัญญัตินี้

เรื่องอื่นตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย หรือตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มาตรา 12 ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และให้นำความในมาตรา 10 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการ โดยอนุโลม

สำหรับความผิดตามกฎหมายนี้ที่สำคัญ ได้แก่การผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก นำผ่าน ครอบครอง และเสพ

พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533

พระราชกำหนดฉบับนี้ได้ให้ความหมายของ สารระเหย พร้อมระบุความผิดและอัตราโทษมีรายละเอียดดังนี้

“ สารระเหย “ หมายถึง สารเคมี หรือผลิตภัณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามอำนาจในมาตรา 4 และได้กำหนดรายชื่อสารระเหยตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2538) เรื่อง กำหนดชื่อประเภท ชนิด หรือขนาดบรรจุของสารเคมี 14 ชนิดคือ โทลูอีน อาซีทอน เมทิลเอทิลคีโตน เอทิลอาซีเทต เมทิลอาซีเทต นอร์มัลบิวทิลอาซีเทต เซกันดารีบิวทิลอาซีเทต นอร์มัล-บิวทิล ไนไตรท์ ไอโซ-บิวทิลไนไตรท์ บิวทิลเซลโลโซลฟ์ เซลโลโซลฟ์ เมทิลเซลโลโซลฟ์ ส่วนผลิตภัณฑ์ซึ่งมีสารเคมีที่เป็นสารระเหยผสมอยู่มี 5 ชนิด คือ ทินเนอร์ แลคเกอร์ กาว อินทรีย์สังเคราะห์ กาวอินทรีย์ธรรมชาติ ลูกโป่งวิทยาศาสตร์

และยังได้กำหนดให้มี “ คณะกรรมการป้องกันการใช้สารระเหย ” ในมาตรา 5 ซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือผู้แทน อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือผู้แทน อธิบดีกรมการแพทย์หรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาหรือผู้แทน เป็นกรรมการ กับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำหรือความเห็นต่อรัฐมนตรี (มาตรา 9) ดังต่อไปนี้

- การออกประกาศตามมาตรา 4
- การกำหนดนโยบายหรือมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันการใช้สารระเหยหรือการบำบัดรักษา
- การวางระเบียบว่าด้วยการบำบัดรักษาและควบคุมผู้คิดสารระเหยในสถานพยาบาล
- การออกกฎกระทรวงตามพระราชกำหนดนี้
- เรื่องอื่นตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

นอกจากนั้นยังได้ประกาศกำหนดสถานพยาบาลที่ให้การบำบัดรักษาแก่ผู้คิดสารระเหยและให้รัฐมนตรีวางระเบียบว่าด้วยการบำบัดรักษาและควบคุมผู้คิดสารระเหยในสถานพยาบาลดังกล่าวไว้ด้วย โดยมีสาระสำคัญบางประการดังนี้

ผู้กระทำความผิดโดยใช้สารระเหย บำบัดความต้องการของร่างกาย หรือจิตใจ ซึ่งมีอายุไม่เกิน สิบเจ็ดปี ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ (ม. 24) แต่ศาลจะกล่าวตักเตือน หรือสั่งให้ไปรับการบำบัดรักษาใน สถานพยาบาล (ม.17, ม.26)

ผู้กระทำความผิดตามข้อ. 1 เป็นผู้ที่มีอายุเกินสิบเจ็ดปี ศาลจะสั่งไปรับการบำบัดรักษาในสถาน พยาบาลก็ได้ ในกรณีนี้ให้นับระยะเวลาที่บำบัดรักษา เป็นระยะเวลาจำคุก หรือกักขังแทนค่าปรับ (ม.28)

ผู้กระทำความผิดตามข้อ. 2 หลบหนีจากสถานพยาบาล จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่ง หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.29)

ผู้กระทำความผิดตามข้อ. 2 กระทำความผิดนั้นอีกภายในหนึ่งปี หลังจากการบำบัดรักษาจนหาย แล้ว ให้ศาลเพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่ง สำหรับความผิดครั้งหลัง (ม.30)

พระราชบัญญัติควบคุมโคกภันท์ พ.ศ. 2495

กฎหมายฉบับนี้ให้ความหมายของคำว่า *โคกภันท์* หมายความว่า เครื่องอุปโภคบริโภค และ หมายความว่า รวมตลอดถึง สิ่งทีระบุนไว้ในกฎกระทรวง ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมาย ฉบับนี้ให้อำนาจรัฐบาลในการควบคุมโคกภันท์ และถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องยาเสพติด คือ การ ควบคุมสารเคมี ที่ใช้ในการผลิตเฮโรอีน โคกภันท์ที่ถูกควบคุม ตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมโคกภันท์ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522 และ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2522 ได้แก่ น้ำยาเคมีอีเทอร์ (Ether) น้ำยาเคมีคลอโรฟอร์ม (Chloroform) กรดแอสติกกลีว (Glacial acetic acid) มีความบริสุทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 90 คิดตามอัตรา ส่วนน้ำหนักต่อน้ำหนักและมีปริมาณตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป สารเคมี 3 รายการนี้ห้ามนำขนย้าย จำหน่าย ครอบครอง ใช้ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพภายใน ท้องที่ 13 จังหวัด เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาต จากผู้ว่าราชการจังหวัดของท้องที่นั้น สำหรับเขตควบคุม 13 จังหวัดเป็นท้องที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับบริเวณชาย แคน ที่มีการผลิตเฮโรอีนและมีการขนย้ายสารเคมีผ่านชายแดนเพื่อการผลิตเฮโรอีนมากได้แก่จังหวัดใน ภาคเหนือ 8 จังหวัด และภาคใต้ 5 จังหวัดดังนี้

ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน

ภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูล

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อควบคุมสารคาเฟอีน ซึ่งเป็นสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยา เสพติดในกลุ่มแอมเฟตามีน เฉพาะจังหวัดในภาคเหนือ 8 จังหวัด

สำหรับบทลงโทษ ห้ามมิให้ผู้ใดนำ ขนย้าย จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง ใช้หรือเปลี่ยนแปลง สภาพ ซึ่งโคกภันท์ตามพระราชกฤษฎีกาข้างต้นนี้ เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาต จากผู้ว่าราชการ จังหวัดแห่งท้องที่นั้น ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ มี ความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณี ที่กระทำความผิดซ้ำ ให้ระวางโทษเป็นทวีคูณ ส่วนโคกภันท์ซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดให้รับเสีย

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534

กฎหมายฉบับนี้ วัตถุประสงค์เพื่อวางมาตรการ ให้ผู้ติดยาเสพติดที่ตกเป็นผู้ต้องหาพ้นจากการติดยาเสพติด ด้วยวิธีการบังคับบำบัดรักษาผู้ต้องหา ในกรณีดังต่อไปนี้

ข้อหาฐานเสพยาเสพติดครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ประเภท 2 หรือ ประเภท 5 ตามปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวงยุติธรรม

ไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งมีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก พนักงานสอบสวนจะส่งตัวผู้นั้น ไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพที่อยู่ในเขตอำนาจเพื่อตรวจพิสูจน์ว่าผู้ต้องหานั้นติดยาเสพติดหรือไม่ เมื่อได้รับตัวผู้ต้องหาแล้ว ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพจะดำเนินการดังนี้

จัดทำบันทึกประวัติของผู้ต้องหา

ตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหาว่าติดยาเสพติดหรือไม่

รายงานผลการตรวจพิสูจน์และบันทึกประวัติต่อคณะกรรมการประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ

ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยว่า ผู้นั้นไม่ติดยาให้ส่งตัวคืนพนักงานสอบสวน ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยว่า ผู้นั้นติดยา ให้ส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน แต่อาจขยายเวลาการฟื้นฟูได้ แต่ครั้งไม่เกิน 6 เดือน และรวมเวลาทั้งหมดต้องไม่เกิน 3 ปี

เมื่อผู้ต้องหาได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนพ้นจากการเป็นผู้ติดยาแล้วให้ถือว่าพ้นความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปล่อยตัว และส่งรายงานผลการฟื้นฟูสมรรถภาพและความเห็นอนุกรรมการประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพให้พนักงานสอบสวนทราบเรื่องเพื่อจัดการดำเนินคดี

หากผลการฟื้นฟูไม่เป็นที่น่าพอใจและครบกำหนดเวลาแล้ว ให้ส่งตัวกลับไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาว่าสมควรดำเนินคดีหรือไม่ หากผู้ต้องหาที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วถูกดำเนินคดีศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงใด หรือไม่ลงโทษเลยก็ได้ โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่ผู้นั้นได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว

ร่างพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

รัฐได้เสนอ ร่าง พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพฉบับเดิม โดยแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ขึ้นมาคณะหนึ่ง ตามมาตรา 6 และระบุอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 7 ดังต่อไปนี้

- เสนอแนะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

- เสนอแนะรัฐมนตรีในการประกาศเกี่ยวกับศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 14

และมาตรา 16

- แต่งตั้งและถอดถอนอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการพิจารณาของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 13

- เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการกำหนดสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุม
- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจพิสูจน์การเสพติดหรือการติดยาเสพติด การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และการส่งตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ
- วางระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมและการย้ายตัวผู้ต้องหาในระหว่างการตรวจพิสูจน์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว
- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการตรวจสอบและติดตามผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของผู้ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว
- พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 38
- วางระเบียบเกี่ยวกับการเยี่ยมและการติดต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระหว่างการตรวจพิสูจน์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ในการลดและการขยายระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรายงานผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อคณะกรรมการ และวิธีการรายงานผลการตรวจพิสูจน์ รวมทั้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ
- วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เงื่อนไข และข้อบังคับตามมาตรา 32
- วางระเบียบอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- พิจารณาเรื่องอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย และปฏิบัติการอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามและการแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องทราบรายละเอียดทุกขั้นตอนที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนและการฟ้องคดี เพื่อส่งเสริมให้การปราบปรามยาเสพติดบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมราชทัณฑ์
สำหรับหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้แก่

- 1) เข้าฟังการสอบสวน
- 2) ชักถามข้อเท็จจริง
- 3) ส่งมอบบันทึกการสอบสวนเบื้องต้นและพยานหลักฐานต่อพนักงานสอบสวน
หน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจ ได้แก่
- 1) รับฝากการควบคุมผู้ถูกจับจากเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.
- 2) เก็บรักษายาเสพติดของกลางหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมาย

เกี่ยวกับยาเสพติด

หน้าที่เจ้าพนักงานอัยการ ได้แก่

- 1) แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง พร้อมเหตุผลและข้อเสนอแนะต่อเลขาธิการ ป.ป.ส.
- 2) แจ้งรายละเอียดความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดรายเดือนต่อเลขาธิการ ป.ป.ส.
- 3) แจ้งการขกฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดรายเดือนให้เลขาธิการ ป.ป.ส.

หน้าที่เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ได้แก่

- 1) ให้ความร่วมมือต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. เกี่ยวกับข้อเท็จจริง สภาพการรับโทษประวัตินักโทษ
โทษหรือข้อเท็จจริงอื่นของนักโทษความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) อนุญาตให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เข้าไปสอบสวนผู้ต้องขังในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังรายงาน
สถิตินักโทษในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดรายเดือนต่อเลขาธิการ ป.ป.ส.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจับ ยึด และตรวจพิสูจน์ยาเสพติด พ.ศ. 2537

เนื่องจากในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด จำเป็นต้องมีการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดของ
กลาง และเก็บรักษายาเสพติดของกลางในคดีไว้ จึงต้องมีแนวการปฏิบัติให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน
สามารถตรวจสอบได้ และเพื่อช่วยให้การดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดมีความ
บริสุทธิ์ ยุติธรรม เชื่อถือได้อันเป็นหลักประกันที่ดีในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งระเบียบนี้ได้กำหนดหน้าที่
และวิธีดำเนินการดังนี้

หน้าที่ของผู้จับหรือยึดยาเสพติด ได้แก่

- 1) ตรวจสอบจำนวน ปริมาณและน้ำหนัก
- 2) ทำบันทึกการจับกุมหรือยึด
- 3) ส่งยาเสพติดพร้อมตัวผู้ต้องหา ถ้ามีแก่พนักงานสอบสวน

หน้าที่ของพนักงานสอบสวน ได้แก่

- 1) ตรวจสอบยาเสพติดของกลางที่ผู้จับหรือยึดนำส่ง
- 2) บรรจุนยาเสพติดลงในภาชนะที่เรียบร้อยแข็งแรง ปลอดภัย

3) ปิดฉลากที่ภาชนะบรรจุยาเสพติด

4) ส่งยาเสพติดไปตรวจพิสูจน์ที่สถานตรวจพิสูจน์

หน้าที่ของผู้ตรวจพิสูจน์ได้แก่

1) ตรวจภาชนะที่บรรจุยาเสพติดของกลาง

2) ชั่งน้ำหนักยาเสพติดของกลางขณะทำการตรวจพิสูจน์เบื้องต้น

3) ตรวจพิสูจน์และส่งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวน

4) การเก็บรักษายาเสพติดของกลางสถานตรวจพิสูจน์ส่งยาเสพติดของกลางที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์ไปเก็บรักษาที่กระทรวงสาธารณสุข

5) การทำลายยาเสพติดของกลาง จะทำได้เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบยาเสพติดให้ความเห็นชอบ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537

สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรีได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับแก่เจ้าพนักงาน ผู้สืบสวนจับกุมคดียาเสพติด ตลอดจนผู้ให้ข่าวสารในเรื่องค้ายาเสพติดทั้งนี้ โดยตระหนักว่าเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นมาตรการสำคัญ ในการส่งเสริมการปราบปรามยาเสพติดประการหนึ่ง และได้พิจารณาทบทวนและปรับปรุงระเบียบการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเสียใหม่ให้มีความคล่องตัวมากขึ้น สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้ออกระเบียบใช้บังคับคือ “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537” ซึ่งได้กำหนดอัตรา หลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลไว้ดังนี้

เงินสินบน คือ เงินที่จ่ายให้กับบุคคลที่มาแจ้งความนำจับในคดียาเสพติด

เงินรางวัล คือ เงินที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่สืบสวนจับกุมคดียาเสพติด

วิธีคำนวณเงิน มี 2 ขั้นตอน คือ

1) จ่ายเงินตามปริมาณยาเสพติด

2) จ่ายตามฐานความผิด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

พ.ศ. 2542

เนื่องจากปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐไม่บรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องกำหนดมาตรการวางแนวทางการปฏิบัติคน ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเป็นวิธีการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจของรัฐที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

หน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) รณรงค์ให้ข่าวสารเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด
- 2) ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

หน้าที่สำนักงาน ป.ป.ส.

- 1) ขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนในการเสนอข่าวชมเชยเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอดส่องและแจ้งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐ
- 3) ตั้งสถานที่หรือศูนย์รับแจ้งข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 4) ช่วยเหลือและสนับสนุนส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐในการรณรงค์ให้ข่าวสารเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด และการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูล

- 1) พิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐ
- 2) ติดตามการดำเนินการของผู้บังคับบัญชาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 3) รับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 4) คบค้าสมาคมเป็นอาจิมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 5) เป็นผู้ประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยใช้หลักทรัพย์หรือสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

หน้าที่ผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่รัฐ

- 1) สอดส่องดูแลหรือป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 2) ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3) มีคำสั่งย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐออกนอกเขตพื้นที่

4) นำพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐ มาประกอบการพิจารณาการให้ประโยชน์อย่างใด ๆ แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น

โดยสรุป บทนี้กล่าวถึงบทบาทของรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์การต่อสู้เอาชนะปัญหาเสพติดภาคใต้ โดยระบุข้อบ่งชี้สถานการณ์ปัญหา เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ แนวทางการต่อสู้เอาชนะยาเสพติด และกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มาตรการในการควบคุมยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยมาตรการเฉพาะด้านรวมถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด